

ARS ENSIS
Lovagi Kör és Kardvívó Iskola Egyesület

Free Scholler
SZAKDOLGOZAT

FABIAN VON AUERSWALD BIRKÓZÓ KÓDEXE

TRANZKRIPCIÓ, FORDÍTÁS

Készítette:

Berkes Zoltán
Free Scholler jelölt

ADATLAP

Szakdolgozat készítésének éve		2009-2010
Jelölt neve		Berkes Zoltán
Külső konzulens:	Neve:	Petrezselyem Norbert
	Beosztása:	Fejlesztési koordinátor/tanácsadó
	Munkahelye:	E.ON IT Hungary Kft.
	Munkahely címe:	Budapest, 1051, Roosevelttér 7-8.
Belső konzulens:		
	Neve:	Waldmann Szabolcs
	Beosztása:	Műszaki Igazgató
	Munkahelye:	3D CADplan Kft.
	Munkahely címe:	1125 Budapest, Trencsényi utca 34/A
Bíráló:		
	Neve:	Szabó Balázs
	Beosztása:	
	Munkahelye:	
	Munkahely címe:	

Szakdolgozatot ellenőriztem, beadható, nem adható be:

dátum

külső konzulens

DIPLOMAMUNKA BÍRÁLATI LAP

Szerző (jelölt):

A diplomamunka címe:

A bíráló neve, munkahelye, foglalkozása:

1. Témaválasztás: (max. 5 pont) adott pontszám

2. A dolgozat szerkezete, stílusa: (max 8 pont) adott pontszám

3. Szakirodalom feldolgozása: (max. 10 pont) adott pontszám

4. A téma kidolgozásának színvonala: (max. 20 pont) adott pontszám

5. A dolgozat gyakorlati vonatkozása:
(max. 7 pont) adott pontszám

Összpontszám:

pontszám

A bíráló általános véleménye a dolgozatról:

Dátum.....

.....
bíráló

Tartalom

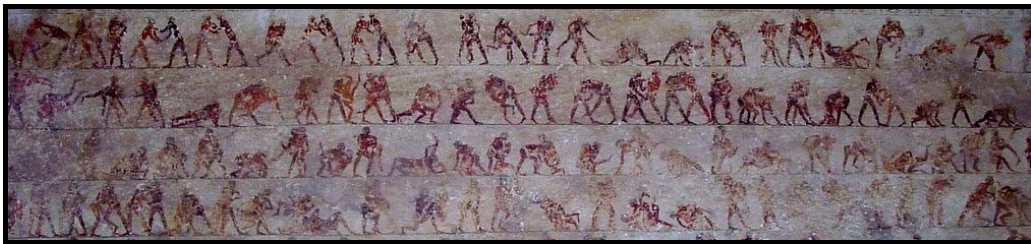
Tartalom	5
1. Bevezetés.....	6
1.1 Birkózás a történelemben, illetve a 14-17. században	6
1.2 A kastélybirkózás és a harci birkózás	11
1.3 Fabian von Auerswald élete	13
2. Transzkripció	15
2.1. Transzkripció – Transzkripció ABC	15
2.1. Transzkripció – A szöveg.....	16
3. Fordítás	43
3.1. Fordítás – A szöveg	43
4. Végszó	60
4.1. Végszó.....	60
5. Felhasznált irodalom	61

1. Bevezetés

1.1 Birkózás a történelem során, illetve a 14-17. században

A birkózás minden ága szinte valamennyi kultúrában az alap testmozgás egyik fajtája. Készségfejlesztési, harci, önvédelmi vagy sport funkciókat is elláthat, ezt az adott környezet határozza meg. Lényegében mindenhol ugyanaz: kettő ember közötti, test-test elleni „harc” a győzelemért, bármi is legyen az. Technikái a szorításokból, fogásokból, feszítésekből, dobásokból, lábmunkából, rúgásokból és ütésekből áll. A történelem során több, különböző fajtája alakult ki, amik különböző szabályrendszereket használnak.¹ Következzen néhány általam szabadon választott birkózásfajta a világ különböző tájairól, megemlítés jelleggel a teljesség igénye nélkül (számos más birkózás is létezett: például az indiai pehlwani, a mezopotámiai övbirkózás, a török Yağlı güreş, a bajor Schwingen, stb.).

Az első ilyen ismert rendszert az egyiptomi Beni Hassan temetkezési hely 15-ös sírjában találhatjuk. Több falfestmény mutatja be az akkori (i.e. 21-17. század) egyiptomiak birkózó kultúráját, lásd, 1. kép.²

1. kép: Beni Hassan birkózó falfestmény

A birkózás művészete a görög kultúra szerves része volt, Pále-nak is nevezik. Erre bizonyíték egy i.e. 510-ből származó dombormű, lásd 2. kép. A küzdő felek közül az győzött, amelyik először szerzett 3 pontot. Pont járt a másik fél földreviteléért, szorítófogásból dobásért és kitolásért a küzdőtérrel. Jellegzetessége, hogy az egyik küzdő fél a földön kezdhet, míg a másik annak a hátán, leszorítva őt. Az alsó fél célja, hogy ledobja magáról a felsőt, míg annak a célje hogy felül maradjon.³

¹ Kovács Sándor Pál, Grundbirkózás, 1994

² Robins, Gay. The Art Of Ancient Egypt. Cambridge, MA: Harvard UP, 1997

³ Stephen G. Miller, Ancient Greek Athletics, 2004

2. kép: Görög birkózás

Egy másik ősi művészet a kínai Shuai jiao (régiji formája: jiao di és jiao li), ami eleinte sportbirkózás volt, majd később a technikai repertoár ütésekkel és blokkokkal gyarapodott. Az évek során többször alakult át, még a modern korokban is alakítottak rajta, mind a mai napig használják a rendfenntartó erőknél és a hadseregnél. A legtöbbet a Zu dinasztia alatt (i.e. 12-3. század) fejlődött, dobásokat, ütéseket, blokkokat, záratokat és nyomási pontokat használtak. A katonákat a hadistratégia és íjászat mellett erre a művészetre is oktatták. Ez a művészet a mongol birkózás testvérművészete.⁴

3. kép: Kínai birkózás

Mongóliában több mint kétezer éve létezik a mongol népi birkózás, a Bökh (jelentése: erő, állóképesség, összetartás). A Bökh a három alap férfi művészet egyike a mongoloknál a lovaglás és íjászat mellett. Dzsingisz kán vezette be a birkózást, hogy a katonák jó fizikai állapotban maradjanak és megtartsák harci kedvüket. Sajátossága, hogy nincs benne súlycsoport, menetidő, illetve az életkor sem számít. A kötelező öltözet: gallértalan, elől nyitott mellény, alsónadrág és bőr csizma. A művészetben nincsen földharc, tartalmaz rúgásokat, emeléseket, gáncsokat, dobásokat és lecsavarásokat. A küzdelem az egyik fél

⁴ Liang, Shou-Yu and Tai D. Ngo, Chinese Fast Wrestling for Fighting, 1997

földre viteléig tart, ami után a győztesnek egy győzelmi táncot kell járnia.⁵

4. kép: A mongol Bökh

Európában a 14-17.században a birkózás a kultúra szerves része volt, számos nyomtatott és kézzel írott forrás maradt fenn.⁶ Az egyik, általunk ismert legrégebb forrásban (1389) egyértelműen le van írva, hogy minden harcművészet alapja és kiinduló pontja a birkózás.⁷ Innentől kezdve egészen a 17. századig folyamatosan íródtak könyvek, amik részben vagy kizárólagosan a birkózással foglalkoznak. Ezen kívül a többi középkori európai harcművészetben is találhatunk birkózó elemeket.^{8,9,10,11} Szinte minden fogása és technikája megegyezik a többi történelmi birkózásfajtákkal, még a modern birkózásban is találhatunk azonos elemeket. Mint minden birkózó művészetben, az alapokra itt is igazak a következő törvények:

1. Megtartani a saját súlypontot
2. „Elvenni” az ellenfél súlypontját
3. „Megsemmisíteni” az ellenfél súlypontját
4. Tolj ha húznak
5. Húzz ha tolnak¹²

Idővel kettő fajta változata alakult ki az európai birkózásnak, a harci birkózás és kastélybirkózás. E kettő irányzat közti különbségekről bővebben az 1.2-es fejezetben írtam. Az első írásos emlékek harci birkózásról tesznek említést, majd az 1500-as évektől párhuzamosan létezett a kettő ágazat.¹³

⁵ The Black Belt, The Maulers of Mongolia, 1969

⁶ Wassmannsdorff, Die Ringer-Kunst des Fabian von Auerswald, Leipzig, 1869

⁷ Johannes Liechtenauer/Hanko Döbringer, Hausbuch/MS3227a, 1389

⁸ Johannes Lecküchner, Messerfechten, 1482

⁹ Fiore dei Liberi, Flos Duellatorum, 1409

¹⁰ Hans von Speyer, Fechtbuch, 1492

¹¹ Hans Wurm, Ringbuch, 1505

¹² Tadaaki Hatta, The wrestling techniques handbook, 1988

¹³ Anonymus, MS 1142, Straßburg, 1510

Az MS3227a jelzésű kéziratban Johannes Liechtenauer birkózó művészetéről olvashatunk, található benne kéztöréseket, szorításokat, dobásokat és feszítéseket., amiket egy eddig még nem megfejtett rendszerbe foglalt az író.

A következő forrás egy 1440-ben íródott bajor vívókönyv. Ott egyértelműen harci birkózásról ír Sigmund Ringeck, az író. Találhatunk nyakra dobásokat, szívre mért ütések, ágyékrúgásokat, kéz- és lábtöréseket. Rendszere nem olyan bonyolult, mint az MS3227a.

A Peter von Danzig és Hans von Speyer által összeállított vívókönyvben Ott mester birkózó művészetét találhatjuk, amiben szintén találhatunk dobásokat, feszítéseket és töréseket.

Az 1400-as évek végétől megszorodnak a kastélybirkózással foglalkozó források, az első eddig ismert forrás egy ismeretlentől származik 1509-ből. Majd 1510-ben kiadásra került ugyanaz a könyv, amiből kiderül, hogy az első csak próbaverzió volt. Itt már nincsenek törések és fájdalmat okozó elemek, ellenben azok a dobások és kulcsok amik a művészet alapját alkotják, igen.¹⁴

1539-ben napvilágot látott Fabian von Auerswald birkózókönyve, ami a kastélybirkózást és egy gödörbirkózásnak(in der Grube ringen) nevezett népi birkózást mutat be. A kastélybirkózásos elemek szinte 100%-ban megegyeznek az előbb említett, ismeretlen szerzőtől származó forrással. A gödörbirkózás szabályait Fabian a könyve végén taglalja és ad különböző tanácsokat hozzá. A védő az egyik lábával egy megjelölt körben áll, amely nem kerülhet ki a gödörből, de ezen kívül minden más kastélybirkózásos elem megengedett. A támadó csak „sántítva” mehet, nem támaszkodhat egyszerre mindkettő lábára. A birkózás célja a másik földre vitele.¹⁵

¹⁴ Anonymus, MS 1584, Augsburg, 1509

¹⁵ Fabian von Auerswald, Ringer Kunst, 1539

Ezután még számos egyéb forrás íródott, egyre lazább szabályokkal, rúgásokat, tépéseket és akár még bokszot is engedélyezte. Erre az egyik legjobb példa egy hollandiában íródott mű, a *Worstel-Konst*. Hajtépés, ruhaszaggatás, bokaforgatás, ágyék- és térdvég, bokszt, stb. található benne, szépen illusztrálva és rendszerbe foglalva.¹⁶

5. kép: *Worstel-Konst*, Nicolas Petter

¹⁶ Nicolas Petter, *Worstel-Konst*, Amsterdam, 1674

1.2 A kastélybirkózás és a harci birkózás

Kétféle birkózást különböztetünk meg ebben a korszakban (13-17. század): a kastélybirkózást és a birkózást vagy harci birkózást.¹⁷ A különbség a kettő forma között a küzdelemhez való hozzáállás.

A harci birkózásban a fő cél a fájdalomkózos, végtagok törése és feszítése, röviden a harc megnyerése. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint a következő néhány sor különböző, korabeli kéziratokból:

„Merke aber vire / daz du magst arm brechen / czu dem ersten mal / wen her dich heldit / pey den achseln / zo saltu dyne hende mit dyme elbogen / von oben nyder weg / stozen / zo komen syne hende dir an das hawpt / und druecke yn czu dir an dyn zeite / und merke io das du ym kumest mit dyner hant an synen arm gelenke und das du dyn hewpt hinden harte heldist ym dy hant / und mit der andern han ym an syne brust weg stozen / zo brichstu ym den arm / aber seczist ym dein fuss under / zo vellet her gar sere”¹⁸

„Tudd hát a négyet ahol kezet tudsz törni. Elsőként, ha vállnál fog téged akkor a könyökeiddel lökd el a kezeit, így azok a fejednél lesznek, toldd el őket oldalra, eközben tedd a kezed a könyökéhez és tartsd a fejed erősen a kezénél. A másik kezeddal lökd meg a mellkasánál, így eltörik a keze. Ha még a lábadat is alá teszed akkor még el is esik.”

„Von mort stossen: der erst. Greyff den man an mitt der lincken hand ober der gürtel, wo du wilt. Domitt stoß in mitt diner gerechten hand zugeschlossene mitt kröfftten ansin hertz”¹⁹

„A gyilkosütésekről. Az első: fogd meg a bal kezeddal az ellenfeled övét fenn, ahol akarod és a megfelelő zárt kezeddal üsd²⁰ meg erősen a szívét.”

¹⁷ Wassmannsdorff, Die Ringer-Kunst des Fabian von Auerswald, Leipzig, 1869

¹⁸ Johannes Liechtenauer/Hanko Döbringer, Hausbuch/MS3227a, 1389

¹⁹ Sigmund Ringeck, Johan Liechtnawers fechtbuch geschriebem/Mscr. Dresd. C 487, ck.1440

²⁰ Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Stossen : lökés, de itt minden bizonnyal egy nagy erejű ütésre céloz, ami a szívet célozza.

„Item hald im sein lincke hant fest mit paiden henden / vnd wendt dich durch sein arm~ auf sein lincke seitten / vnd zeuch jm den lincken arm~ vber dein rechte achsel / vnd prich undersich -”²¹

„Item, tartsd a bal kezét erősen a kezeidben és fordulja keze alatt a bal oldalára és húzd le a bal kezét a jobb válladon át, így töröd maga alá.”

A kastélybirkózásban mindez nem kívánatos, ha mégis megtörténne, az elkövetőt durvának tituálják és nemkívánatos lesz a személye. Itt a fő cél a test karbantartása, a másik földre vitele/mozgásképtelenné tétele, a birkózás művészetének gyakorlása és a szórakozás.²² Technikai repertoárja megtalálható a harci birkózásban, kivéve az olyan mozdulatokat, amikkel fájdalmat és sérülést lehet okozni. Fabian von Auerswald Ringer Kunst című művében találhatunk olyan említést, ami durvának és nemkívánatosnak tituál egy technikát:

„ Als denn greiff ich mit meinem linckem Arm vnter seinen rechten Elnbogen / vnd ziehe jn zu mir / so beginnt er zu biegen / wenn er beuget / so las ich meine lincke Hand gleiten jnn sein rechte fausst / Draus gehet ein scheuslich Armrencken / welchs fast wehe tut / Das gehört fur grobe Leute / vnd ist nicht Gefelliglich.”

„Mefogom a bal kezemmel alul a jobb könyökét és magam felé húzom, így elkezd hajlani, mikor hajlik, hagyom a bal kezemet lecsúszni a jobb öklére. Innen egy nagyon ronda kézfejlesztés történik, ami már majdnem fájdalmas és durva embereknek való és nem kívánatos.,,

Láthatjuk, hogy a kettő rendszer közötti különbségek csakis a környezetből és a felhasználás céljából adódnak. Azok a technikák amik „semlegesek”, kimozdításra, helyezkedésre, dobásra, stb. szolgálnak, azok mindkettő művészetben szerepelnek.²³

²¹ Peter von Danzig, Ott, Fechtbuch, Cod. 44 A 8, 1452

²² Fabian von Auerswald, Ringer Kunst, 1539

²³ Wassmannsdorff, Die Ringer-Kunst des Fabian von auerswald, Leipzig, 1869

1.3 Fabian von Auerswald élete

Fabian von Auerswald nemesi családját először a 13. században említik az okiratok, székhelyük a sachsen-i Frankenberg és Lichtenau városa melletti Auerswalde volt.²⁴ A család tagjai a választófejedelmek szolgálatában álltak, ez igaz volt mindkettő vérvonalra²⁵. Fabian von Auerswald 1462-ben született Meissenben, származása miatt nemesi neveltetésben részesült. Ennek eleme volt a fizikai felkészítés is, melynek egy részét a birkózás tette ki. A sachsen-i Ernst választófejedelem udvarában tanulta a birkózást, annak fiaival Friedrich-el, Albert-el, Ernst-el és Johannel.²⁶ Ez alatt az idő alatt egyre közelebb került a nemesi udvarhoz, ahol végül munkát kapott, mint udvari szolga 1499. július 20-án. 1501-ben földet kapott a fejedelemségtől, majd egy 1523. november 1-i okirat alapján Friedrich választófejedelem, a bölcs, megjutalmazta Fabian-t 50 Gulden (aranyforint) évi jövedelemmel és évente egyszeri udvari ruházattal, a hercegi szabóságból. 1530 és 1542 között több feljegyzés is található, miszerint Fabian pénzhez jutott. Ezek a dokumentumok javarészt lipcsei elismervények. Egészen 1544-ig találhatóak ehhez hasonló dokumentumok.²⁷

Az utolsó ilyen irat egy kérvény a választófejedelmekhez: kérvényezi, hogy mentseék fel az adók alól. Ennek oka ezidáig ismeretlen, elképzelhető hogy pénzügyi gondjai adódtak a földjei vagy háztartása körül. Emellett kérvényezi a neki járó éves pénz folyósítását a helyi plébánoson keresztül. A rendelkezésre álló dokumentumok alapján nem tudjuk, hogy a kérvényét teljesítették-e vagy sem. 1532 és 1547 között miniszteri és tanácsi posztot töltött be, erre a posztra Johann Friedrich választófejedelem nevezte ki.

Ebben az időben, 1539-ben, írta meg a „Ringer Kunst”, Birkózó művészet, című könyvét. Ekkor már 77 éves volt, viszont a képeken egy erős és egészséges embert ábrázolnak, általában nyertes pozícióban. Minden valószínűséggel ebben a korban még aktívan birkózott és általános tisztelet övezte. Ezt bizonyítja egy 1720-ban megjelenő akadémikus folyóirat is, ami a görög és római, illetve az auerswaldi birkózással foglalkozik.²⁸

²⁴ Johannes Voigt, Beiträge zur Geschichte der Familie von Auerswald aus urkundlichen Quellen, 1824

²⁵ Johannes Voigt, Beiträge zur Geschichte der Familie von Auerswald aus urkundlichen Quellen, 1824: eredetileg kettő vérvonal volt a családban: egy porosz és egy szász származású ág. Fabian a porosz ág tagja volt.

²⁶ Fabian von Auerswald, Ringer Kunst, 1539

²⁷ Weimar, Staatsarchiv, Bestand Sächsisches Ernestinisches Gesamtarchiv

²⁸ Johannes Voigt, a.a.O.S. 14: „Im Ringen war er auch gar sonderlich erfahren, Er war durch diese Kunst bey Großen hochgeacht, Und ob er gleich ein Herr von fünf und siebzig Jahren, Hat's doch an Griff und Wurff ihm keiner vorgemacht.”

1544-ben vagy 1545-ben halt meg²⁹, megalapítva kettő vérvonalat³⁰, amik egészen a 19. századig léteztek.³¹

²⁹ Fabian von Auerswald, Ringer Kunst, Reprint, 1987

³⁰ Johannes Voigt, Beiträge zur Geschichte der Familie von Auerwald aus urkundlichen Quellen, 1824: Fabian volt a család porosz ágának alapítója, unokái, Hans és Georg, alapították meg a Plauth és Tromanu vonalat.

³¹ Allgemeine Deutsche Biographie, Leipzig, 1875

2. Transzkripció

2.1. Transzkripció – Transzkripciós ABC

A könyv átírása során egy folyamatosan bővülő transzkripciós ABC-t használtam, lásd 1. ábra. A folyamat közben a még nem ismert vagy más formában előforduló karaktereket összegyűjtöttem és egy táblázatba foglaltam, ami által a munka felgyorsult és jobban ellenőrizhetővé vált.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n
													
													
o	ö	p	r	s	t	u	ü	v	w	x	y	z	
													
													
													

2.1. Transzkripció – A szöveg

Borító:

Ringer kunst : fünff und achtzig
stücke / zu ehren Kurfürstlichen gna=
den zu Sachssen zc.
Durch Fabian von Auerswald zugericht.

M. D XXXIX.

Belső lap:

Fabian von Auerswald.

Előszó:

Vorrede.
Zu ehren und vnterthenigem gefal=
len / dem Durchlechtigsten vnd Hochgebornen
Fürsten vnd Herrn / Herrn Johansen Friderichen /
Hertzen zu Sachssen / und Kurfürsten zc. meinem
gnedigsten Herrn / Habe ich Fabian von Auerswald /
fur mich genomen / die alte Ehrliche vnd Adelige
Kunst / des Ritterschimpffs / des Ringens / wie ich bey Regierung / wei=
Land des durchlechtigsten Hochgebornen Fürsten vnd Herrn / Herrn
Ernsten / Hertzen zu Sachssen / vnd Kurfürsten / seliger vnd Christ=
licher gedechnis / solchs von der selben weitberühten Ringmeistern /
die dazumal bey seiner Kurfürstlichen gnaden zu Hofe gewesen /

vnd die Jugent / als meine gnedigste und gnedige Herr / seiner Kur=
fürstlichen gnaden Söne / vnd andere Fürsten / Frauen und Herrn /
vnd die vom Adel vnd mich gelernet/ Vnd jnn solchen Ritterlichen
vnd Adelichen Künsten / unterweiset / zusammen gezogen / vnd mit arti=
gem vnd lustigen Gemelde / Vnd schrifftten / jnn Druck bringen las=
sen / welches auch die rechte art vnd Kunst des Ringens ist / vnd vor=
mals der gestalt / nie an tag komen / Welches ich auff hochgemelts
meins gnedigsten Fürsten vnd Herrn begern / mit verleihung Gött=
licher hülffe volendet / Vnd vielen ehrlichen vnd guten Leuten zu nutz /
ehren vnd fromen / zu Ernstlichen und Ritterschimpfflichen sachen /
habe wöllen ans liecht bringen. Vnd ist mein unterthenigs / dienst=
lichs und freundlichs bitten / an wen / von hohen oder nidern Stand /
solche meine arbeit / mühe und vleis / komen vnd gelangen wird /
Erwölle die selbig von mir zu gnaden / gunsten vnd freund=
schafft annemen / vnd mich vnd meine Kinder jm be=
folhen sein lassen / Sonderlich dieweil ich nu
mehr ein alter vorlebter Man /.Denn ich bin
Im vierzehenhundert vnd zwey vnd sech=
zigsten jar geborn / Vnd hab solche
meine arbeit / nach Christi un=
sers lieben HErrn geburt /
1537. jare zu Witem=
berg verfertiget.
□
Guter Gesell nicht verzage /
Bis keck und ring wol die wage.

1.

Erstlich so sihe auff / ob der Man hoch oder nidrig zn dir gehet / Gehet er

Hoch / so darff siu dich nichts besorgen / vnd magst die stücke /

So du im sinn hast / frey nemen / Gehet er aber nidrig /

So habe dein jnn guter acht.

2.

Das erste ist / das man einem kurtz fur der Hand abwindet / linck

vnd recht / Daraus sihet man / wie sich der Man ge=

gen einem halten will.

3.

Das ander stücke des Schlosringens.

Da falle ich mit meinem lincken Arm vber seinen lincken hind her / vnd hebe

von jnnwendig sein lincke Bein vber dem Knee auff / vnd trette mit

meinem linckem Schenckel hinder seinen rechten / Da mus

das vberfallen vnd trit ein ding sein / so schnell mus er

zugehen. Vnd das gehet von beiden seiten.

4.

Dis stücke heisset die schweche des Arms / das du mit deiner rechten

Hand schlahest vber seine lincke / nahe bey der

faust / so mus er sich biegen.

5.

Wenn du nu sihest / das er sich benget / so nim mit deiner lincken Hand seine lincke /
vnd zucke jn / Darnach strecke deine rechte Hand vnter seinem Kinn hin
durch / vnd im strecken / mustu mit deinem rechten Bein hinder
seinem lincken Schenckel springen / so bistu
seiner ganz gewaltig.

6.

Das zucken vor dem Man.

Wenn ich im abgewunden habe / so kome ich mit meiner rechten Hand an seine rechte
Hand / vnd mit meiner lincken Hand an seinen rechten Elnbogen / vnd zucke
jn fur mir vber / Vnd im zucken / wisch ich mit meiner lincken Hand vn=
ter seinem rechten Arm hindurch / vber seine Brust / Vnd im zu=
cken / tret ich mit meinem lincken Schenckel hinter sei=
nen rechten / So hebe ich jn emit der lincken
hüffe / vnd bin sein gantz gwaltig.

7.

Das durchlauffen vnter dem Arm.

Im angreiffen erwische ich jn seine lincke hand mit meiner rechten /
vnd zucke sie vbersich / vnd lauff mit dem Kopff vnd Leibe vnter
seinem lincken arm hindurch / vnd tret mit meinem lincken
schenckel nach seinem rechten bein / vnd richt mich auff /
so hab ich jn auff meiner lincken hüffe gewaltiglich.

8.

Das abwinden vber den Arm mit
einer Hand.

Dis ist alleine eine Figur oder verzeichnung des abwindes vber
den Arm / daraus nachfolgendes stücke gehet.

9.

Ich setze meine lincke Hand auff seinen rechten Arm /
vnd mit meiner rechten Hand er=
wische ich jn.

10.

Das Radt vor dem Manne.

Alhie trette ich mit meinem rechten Schenckel als weit ich
Kan / nach seinem rechten Schenckel.

11.

Der Trapp.

Darnach spring ich mit meinem lincken Schenckel hinach / so heisst es
der Trapp / vnd gehe mich aus meiner wage / so heisst
es das Radt vor dem Manne.

12.

Das Schlosringen.

Da fall ich mit meinem lincken arm vber seinen lincken Arm / vnd trette
mit meinem lincken Beine hinter seine rechte Ferse / vnd ziehe
jn vber mein recht Knie / Das man linck
vnd recht nemen.

13.

Das ist der gewinliche trit.

Da trette ich mit meinem rechten Schenckel / schlim zu seinem
rechten / Darnach halt dich / wie folgende
Figur anzeigt.

14.

Trit mit dem lincken Schenckel hinder sein recht Bein / vnd kom jm
mit deiner lincken Hand vnter sein Kin / vnd strecke jn da
selbst / so gewinstu jm den rücken an / also wird
der gewinliche trit volkomen

15.

Im einwinden springe ich mit meinem rechten Schenckel an
sein lincke Bein innwendig / vnd neme
die halbe Hüffe.

16.

Wenn ich die halbe Huffe genomen habe / vnd jn ein wenig auff=
bracht / so trette ich mit meinem rechten Schenckel folt hi=
naus / so bin ich mit meiner lincken Hand an
seiner rechten Achsel / vnd ziehe jn
volkomlich herüber.

17.

Also kompt man zum Redlin bey dem Man / Das ein Arm oben ist /
des ander vnten / mein rechter Arm mus vnten sein / vnd
mein lincker oben / vnd stemme meine lincke Hand
an seinen rechten Schenckel oben.

18.

Darnach mus ich mit meinem lincken Beine / treten jnnwendig
an seinen rechten Fuss / vnd las meine lincke hand glei=
ten an seinen rechten Arsbacken / vnd drehe jn auff
die rechte seiten rümher / Das ist das Red-
lein bey dem Man.

19.

Wenn ich meine lincke Hand stemme an seinen rechten Schenckel / so stellt
er widerumb seine rechte Hand an meinen lincken Schenckel / So
mus ich mit meiner lincken Hand / jm seine rechte Hand aus
reissen / Vnd im ausreissen / trete ich hinein / so kom
ich zu den vorigen stücken / die da zu dem
Redlin und dem ausschlagen / dienen.

20.

Ist der gewinliche trit bey dem Man / Da mus auch ein Arm vnten sein /
der ander oben / vnd mein rechter Arm vnten / so trette ich mit
meinem rechten Schenckel zwischen seine Beine
gewinlich / vnd mit dem lincken hinder
seinen rechten.

21.

Wenn ich nu den gewinlichen trit getreten habe / vnd mit meinem linckem
Schenckel / hinder seinen rechten komen bin / so bewget er / so
kom ich als denn mit meiner lincken Hand an seinen
Hals / so ist er ganz vnmechtig mein.

22.

Was ich heb das leg ich.

Das stück nem ich also / Es mus ein Arm oben / der ander vnten sein / vnd wenn er
mich wil zu sich drücken / so trete ich mit meinem rechten Bein naus hinder
sein linckes / vnd hebe mit meinem lincken Arm von jnnwendig zu
seinem rechten Schenckel jnn die höhe / vnd gebe mich ein we=
nig vber rüch / so bin ich seiner gantz geweltig.

23.

Das Benedicts Stücke.

Allhie mus auch ein Arm oben / der ander vnten sein / vnd drucke ich hart mit meinem Kin neben seinen Hals nein / Vnd wenn ich mercke das er bewget / so kome ich mit meinem lincken Arm zwischen seine Beine / vnd ziehe jn zu mir / Dringe jn oben mit dem Kin vor mir / so habe ich jn wie ich wil.

24.

Die zwo Hüffe.

Dis sind die zwo Hüffe / das auch ein Arm oben der ander vnten ist / Darnach tret ich mit meinem rechten Schenckel vber sein recht Bein naus / vnd neme die Hüffe vnd zihe jn herüber / Las jn nicht fallen / so kompt sein rechtes bein fur mein rechtes / vnd trit mit seinem lincken Schenckel hintersich / so zenhet er mich auch herdber / das ist sein Befelliglich.

25.

Die nachfolgende Figur / gehört zu der nehesten vorgehenden.

26.

Die Hüfte des Elnbogens.

Wenn mich einer vorn jns Wammess fast / so wisch ich mit meinem Eln=
bogen hart an seine Faust / vnd geb mich nider jnn die wage / so reis
ich mit meinem Elnbogen seine Faust eraus / vnd gehe mich
auff / folge mit meiner rechten Hand nach / trete mit
meinem rechten Schenckel naus / vnd neme die
rechten Hüffe / die gehet gewaltiglich.

27.

Wenn mich einer fassen will / so kom ich mit beiden Armen vber seine Arm
vnten zu hauff / vnd hebe in also mit den Armen auff / vnd
schlahe mit meinem renchten Schenckel an seinen
lincken / so fellt er so fiel ehe.

28.

Wenn mich einer mit beiden Henden vorn jnn mein Wammess hat
gefasst / so fare ich mit meinen beiden Elnbogen / zwisschen
seine Arm / vnd gehe mich nieder jnn die Wage / so
reis ich jm beide Arm aus.

29.

Das stücke heisst das einbrechen

mit den beiden Elnbogen

Wenn ich einem beide Arm ausgerissen habe / so habe ich beide meine

Arm vnten / so erwisch ich mit meinen Armen seine beide Bein /

vnd hebe jn zu mir / vnd gehe mit meinen Knien von einan

Der / so bringe ich seine Beine vber mein Knie.

30.

Der Misthack.

Wenn einer beide Arm vnten hat / vnd druckt mich mit gewalt zu sich

so kom ich mit meiner rechten Hand vnter sein Kin / vnd dringe jn

von mir / Vnd im dringen / kome ich mit meinem rechten

Bein hinder sein linckes jnn die Kniekele / Das

Stücke gehet auch linck und recht.

31.

Die lincke Hand setze ich auff seine rechte / so nahe ich

Ran / Daraus gehet nachfolgendes stück.

32.

Als denn greiff ich mit meinem linckem Arm vnter seinen rechten Elnbo=

gen / vnd ziehe jn zu mir / so beginnt er zu biegen / wenn er beuget /

so las ich meine lincke Hand gleiten jnn sein rechte fausst /

Draus gehet ein scheuslich Armrencken / welchs'

fast wehe tut / Das gehört fur grobe Leute /

vnd ist nicht Gefelliglich.

33.

Wenn einer mit dem kopff einem an die b.ust kompt / vnd kan sein nicht ledig werden / sondern er boreet hart zu einem / Das ist ein zeichen das er nichts kan / oder nemen wil / allein er will sich sein auffhalten / So mus einer trachten / das er jm mit beiden henden jnn sein Koller oben an seinen hals kompt / vnd mus jnn der wage zu rück springen vnd mit zücken / so felt er auff die knie / Hat er aber sein wammes an / so mustu acht haben / das du beide hende oben an seinen hals kriegest / vnd schleust die fest zusammen / spring jnn der wage zu rück / so ist es gleich eins / Setzet er aber den kopff dir auff ein seiten / so greiff mit der selbigen hand an seinen hals / springe zur selbigen seiten / vnd zucke jn auff die Erden

34.

Das durchlauffen vnter dem Arm / Da neme ich seine lincke Hand / die Rücke ich vber sich / vnd wisch mit meinem Kopff vnter seinem lincken Arm hindurch / vnd trette mit meinem lincken Beine zwischen seine Beine / So kompt meine lincke hand zwischen seine beine / vnd richte mich auff / hebe jn jnn alle höhe

35.

Mit meiner lincken Hand / zücke ich seine seine lincke Hand zu mir / vnd kom jm mit meiner rechten Hand vnter sein lincken Elbogen / So gibt er mir gantz den Rücken.

36.

So las ich meine rechte Hand faren hinder zwischen seine Beine /
Schlahe mit meiner lincken Hand vber seinen Hals / vnd
drück jn mit der lincken hand nider / Hebe jn mit
der rechten Hand jnn alle höhe.

37.

Da mus ich mit meiner rechten Hand komen an seinen rechten Daw=
men / mit der lincken Hand kom ich jm hinden an sein
Schultern / So bringe ich jn jnn das Radr.

38.

Ein Bruch vber das Radt.
Wenn er mit dem rechten Schenckel springet / so spring ich mit dem lincken
Hinder seinen rechten / vnd fahr mit meiner lincken Hand vnter
seiner rechten / vber seiner Brust hindurch / so krieg
ich mit meiner rechten Hand seinen
rechten Schenckel.

39.

Ein Bruch auff das Schlosringen.
Wenn er mir mit der rechten Hand hinüber fellt / so neme ich die
Lincke Hüffe / Das nimpt man recht oder linck.

40.

Ein ander bruch vber das Schlosringen.

Wenn er mir mit seinem rechten Arm felt vber seinen lincken / so falle ich mit meinem lincken Arm an seinen Hals / vnd springe mit meinem lincken Schenckel hinein / vnd neme ich die lincke Hüffe / die gehet gantz frey.

41.

Bruch vber die kurtze Hüff.

Wenn er mit seinem rechten Schenckel erausser ist / vnd nimpt die kurtze Hüffe / so kompt sein fuss auswendig an meinen rechten fuss / so falle ich mit meinem rechten Knie jnn seine rechte Kniekele / vnd druck nider jnn der Wage / so kompt er nider auff die Knie.

42.

Bruch auff die hohe Hüff.

Bald wenn er hinein springt / so kompt meine lincke Hand auff seine lincke Achsel / Dieselbe ziehe ich im vberrück / vnd ergreiffe jn bey seinem rechten Schenckel / So hebe ich jn jnn alle höhe.

43.

Bruch auff die ausschlagende Hüff

Wenn er mit der Hüffe rausser springet / so kome ich mit meinem lincken Arm vber seine rechte Achsel an seinen Hals / vnd bringe jn mit me[?]er lincken hand von mir / Darnach greiffe ich mit meiner rechten Hand aus= wendig an seinen rechten Schenckel / vnd heb jn auff nach der lincken seiten / So bin ich seiner garmechtig.

44.

Bruch auff das zucken vor dem Man.

Wenn mich einer zucket mit dem lincken Arm hinaus / so trete ich mit meinem lincken Beine hinder sein rechtes hinaus / vnd dringe jn mit meinem lincken Elnbogen vberrück naus / vnd erhasche jn mit meinem rechten Arm zwischen seine Beine / Das stücke gehet linck vnd recht.

45.

Bruch auff den Haken das Ausschhüpfen genant.

Wenn mir einer ein Haken stehet / so schlahe ich mit meinem lincken schen=ckel seinen rechten schenckel aus / vnd erwisch jm den selbigen mit meinem rechten Arm / Hebe jn auff / so bin ich seiner geweltiglich.

46.

Dis ist ein Bruch vber den Bruch des Ausschüpfens / als wenn er mich ausschüpfen will / so neme ich den Riegel geschwinde / Der ist mir auffs wenigst ein guter behelf.

47.

Ein ander Bruch auff den Haken.

Jm einlauffen / schlahe ich mit meinem lincken Schenckel an seine lincke Ferse / vnd rücke jn mit meiner lincken Hand zu rücke / Das stücke / können nicht viel begreifen.

48.

Ein ander Bruch auff den Haken.

Ich kom jm mit beiden Armen an seinen Hals / vnd bringe jn von mir / so mus er weichen.

49.

Wenn ich jn mit beiden Armen von mir bringe / so las ich meine rechte Hand

jm an seinem Hals ligen / vnd drücke jn damit nider / Greiff darnach

mit meiner lincken Hand zwischen seine Arsbacken / vnd dre=

he jn rechts rümher / wie man sonst das Red=

lein bey dem Man nimpt.

50.

Bruch vber Bruch des Hakens einlauff.

Ich bleib vnten jnn der wage stehen / vnd schlahe mit meinem rechten Arm seinen lin=

cken aus / vnd thu gleich / als wolt ich jm jnn Haken lauffen / vnd bleibe mit meinen

Beinen stehen / Daraus lerne ich / ob er den brach des einlauffs des Haken kan / Kan

er jn / so kompt er selbst / so kom ich mit meinem rechten vber sein brust / vfi dring jn vber

mein recht knie vberrück / kan er jn aber nicht / so nem ich den Haken mit sein gehülffen.

51.

Ein Bruch vber den Haken vnd Riegel.

Wenn er mir jnn Haken gelauffen ist / so streck ich mein linck bein / so mus er jnn Riegel / Er bleib nu im Riegel oder lauff mir jnn Haken / so trette ich mit meinem lincken schenckel wol hinder jn hinaus / vnd gebe mich gantz nider jnn die wage / vnd greiff mit meiner rechten hand nach seinem linckem bein / vber seinem knöchel / so hat er keinen behelff mehr.

52.

Bruch vber den Riegel im Haken.

Wenn er mir im Haken stehet / vnd ich meinen lincken Schenckel strecke so wischt er mir jnn Riegel / vnd im neinwischen / als bald gebe ich mich mit meinem lincken Schenckel hinter jn hinaus / vnd gebe mich gehling nider jnn die wage / so ist jm der Riegel zubrochen.

53.

Die lincke Hüffe dienet wider den einlauff des Hakens.

54.

Dis ist das einwinden zum Radt / Da mus ich mit meiner rechten Hand vber seinem lincken Arm abwinden zu seinem Leibe.

55.

Das ist der Bruch vor die einlauffen Hüff.

Das stück heisst / hab gut achtung drauff / und heisst der Riegel des lincken Arms. Wil er ein einlauffen der Hüffe nemen / Sihe darauff / dastu mit dem lincken Arm den Riegel uimpst / vnter seinen rechten Arm hindurch / vnd setze dich bald jnn die wage auff die lincken Seiten.

56.

Vnd ob er mi. schon jnn Haken kompt / so hab achtung drauff / vnd wende deinen rechten fuss mit der Zehe hinauswertz / so kan er zur kurtzen Hüffe nicht komen / Als denn mus dir hohe oder die anschlahe Hüffe genomen werden / so thue deine lincke Hand zu / vnd setzs jm hart an seine seiten / vnter seinen rechten Arm hindurch / vnd gib dich auff die lincke seiten jnn die wage / vnd erwische mit deinem rechten Arm seinen rechten Schenckel zc.

57.

Vnd tritt mit deinen lincken Bein an seine lincke Fersen auswendig / so hebstu mit der rechter Hand seinen rechten Schneckel auff vnd bringst mit der lincken Hand vber rüch / so kan er mit dem lincken Bein nicht hinweg komen / so fellt er vber rücke zc.

58.

Der einlauff des Hakens

Ich schlahe jn mit meiner rechten Hand seinen lincken Arm aus / und

kom jm vber die Achsel / vnd lauffe jm mit meinem rechten

Schenckel an sein reche Bein / so bin ich

jm recht im Haken.

59.

Das Schlosringen / daraus ein

Armbruch gehet.

Wenn ich mit meinem lincken Arm vber seinen lincken Arm kome / so mus

ich mit meinem Arm hoch zwischen seine Beine komen / so

strecke ich jm seinen lincken Arm vbersich / so mus

er brechen / oder fallen.

60.

Ein Beinbruch.

Wenn er stehet mit gestrackten Beinen / so stoss ich mit meinem rechten

Beine auff sein lincke Knieschling / Stehet er aber recht

jnn der wage / so kans nicht sein.

61.

Die einwindung der Hüffen des Hakens.

Daraus gehet der hinderwurff / wenn ich einem jnn die Arm gehe / so behalt
ich meinen rechten Arm oben / vnd wende meine rechte Hüffe gehling /
nein / vnd lauff jm jnn Haken / vnd bleibe mit meinem lin=
cken fuss gegen jm stehen / So gehet der hin=
derwurff schnell und wol.

62.

Gehet er mit auffgethanen Henden zu dir / so nim das stücke das faus=
brechens also / Gibt er dir die rechte Hand / so gib jm die lincke /
Gibt er dir die lincke / so gib jm die rechte / Vnd allweg
deinen Dawmen jm mitten jnn seine hand /
Wie du denn sihest.

63.

Aus diesem stück gehet ein Armbruch / Da kom ich mit meinem rechten
Arm vber seinen lincken Arm von jnnwendig heraus / hinder
seinem lincken Elnbogen / Vnd ob der Armbruch
nicht ging / So schlahe ich mit meinem
rechten Schenckel an sei=
nen lincken.

64.

Der hinderwurff des Hakens.

Wenn ich jnn dem Haken bin / so wende ich den linkcken fuss hinein zu /
jm / Da mus der Hake vnd die Hüffe fest anstechen / als denn
geb ich mich hindersich auff / vnd neme den
hinderwurff gewaltiglich.

65.

Der Schragen.

Aus dem ewser Haken geher der Schragen / also / Wenn er mir zu schwer ist
im Haken / so greiff ich mit meinem lincken Arm an seinen rechten
Schenckel / vnd hebe den auff / Darnach trette ich mit mei=
nem rechten Schenckel hinder seinen lincken / So
bin ich sein gantz mechtig.

66.

Wenn er mich hat aus dem Haken gestrackt / so kom ich mit meinem
lincken Arm vber seine beide Arm / vnd thue gleich / wie ich
den Schragen nemen wolt / vnd neme die
lincke Hüffe dafür.

67.

Die Gabel im Haken.

Mit meinem rechten Schenckel gehe ich auff so hoch ich kan / vnd wen=
de mich mit meinem Leibe lincks rüber / bleibe oben mit mei=
nem Schenckel stetigs jnn der höhe / so falle
ich oben auff jn nider.

68.

Wenn mir einer mit beiden Armen vber meinen Hals fiel / So
neme ich jm Hals vnd Arm zu hauff / gehe auff /
vnd neme auch die Gabel.

69.

Die kurtze Hüffe.

Wenn er mir den fuss aus dem Haken streckt / so trette ich mit mei=
nem rechten Schenckel an seinen rechten fuss auswen=
dig / vnd strecke meinen Schenckel.

70.

Die hohe Hüffe.

Wenn ich im Haken bin / vnd der gegenteil stehet mit weit / So springe
ich mit beiden Beinen fur jn / vnd begeben mich jnn sprung jnn
der wage nider / vnd richt mich hinden auff / dar=
nach ziehe ich jn ober gewaltig=
lich rüber.

71.

Die ausschlahende Hüffe.

Wenn ich einem im Haken bin / vnd er stehet mir zu weit / das ich der andern Hüffe
keine nemen kan / So springe ich mit meinem rechten Schenckel jut aus
dem Haken / vnd wende mich mit meiner Hüffe gantz hinaus /
greiffe mit meinem lincken Arm an sein linck Bein /
vnd lauffe mit jm lincks rümher /
so lange ich will.

72.

Darnach las ich jm mit meiner rechten Hand den Kopff gehen /
vnd ergreiff mit der selbigen sein linck Bein von vnten
auff / Daraus mache ich jn zur
Sackpfeiffen.

73.

Das stück heisst den Rücken knicken.

Wenn mich einer von jm dringen wil / das ich keine Hüffe nemen kan / so trette ich
mit meinem rechten Schenckel jm aus dem Haken / als weit ich kan /
vnd druck mit meinem rechten Elnbogen jm mitten jnn
seinen rücken / das er vnter mir mus danider fal=
len / Das ist Gefelliglich.

74.

Das ist der eusser Haken.

Wenn er mir mit seinen Kopff vnter meinem rechten Arm hindurch
wischt / So neme ich den hinderwurff / wie
sonst im rechten Haken.

75.

Das ist der vnter hake / das mein rechter Arm vmb seinen
lincken kompt / Daraus gehet der
hinderwurff.

76.

Wo einer dazu gedrunge würde / das der hinderwurff nicht diene / so
trette ich mit meinem rechten Schenckel aussen an seinen
lincken / vnd neme das stücke den Schragen ge=
nant / Der gehet zu heben wie
der hinderwurff.

77.

Das gehet auch ein stücke aus dem vntern Haken /
das heisst die Halbe Hüffe.

78.

Hie sehet sich an: wie man vor=

zeiten im Grüblein gerungen hat.

Der jnn der Gruben stehet / darff nut dem Beine nicht heraus / vnd

sein Gegenmann mus hincken auff einem Beine / Da

gehen viel Künste darauff / vnd ist

lustig zu zu sehen.

79.

Das ist der hinterwurff des Hakens / einen aus der Gru=

ben zu werffen / Der gehet schnell und sein lustig

80.

Das ist die Hüffe der Kniekel / ist auch gut einen aus der Gruben zu werf=

fen / So kome ich mit meinem rechten Schenckel jnn seine

rechte Kniekel / vnd wend mich auff die rechte seiten.

81.

Das ist ein stücke aus der Gruben zu werffen / das heisst der Mist=

hacke / Da kome ich mit meinem lincken Beine jnn

seine rechte Kniekele / vnd dringe

jn vberrücke.

82.

Das ist ein frey stücke jnn der Gruben stet / Wenn er mich jnn den Haken wir lassen / So wische ich mit meinem Kopff vnter seinem rechten Arm hin=
durch / kompt mein rechter Arm oben an seinen Hals / vnd der lincke Arm kompt zwischen seine Beine / vnd lauff recht mit jm rüm / so bleibe ich mit dem lincken Schenckel allemal jnn der Gruben.

83.

Das stücke das jnn die Gruben gehört / Das widerteil das ein Hüffe nimpt / So fass ich mit meinem rechten Schenckel jnn die höhe / jm entgegen / So bleibe ich mit meinem lincken Schenckel jnn der Gruben / jnn der wage / ist der Bruch.

84.

Wenn er den Misthaken nimpt gegen mir / nimpt er jn mir mit dem lincken Schenckel / so schlahe ich jn mit meinem rechten Schenckel an seinen lincken jnnwendig / ist der Bruch vber den Misthaken.

85.

So neme ich das stücke das anschlahens / mit meinem rechten Beine / Schlahe ich an sein linckes Bein / so mus er aus dem Misthaken gegen jnn die Seiten / das er fallen mus.

86.

Gedruckt zu Wittemberg

durch Hans Lufft.

M. D. XXXIX.

3. Fordítás

3.1. Fordítás – A szöveg

Borító:

Birkózó művészet: nyolcvanöt darab Sachsen választófejedelmei³² kegyelmének tiszteletére Fabian von Auerswald kezéből. 1539.

Belső lap:

Fabian von Auerswald.

Előszó:

Előszó. Tiszteletükre és alázatos szívességükre a fényességes³³ és nemesszületésű fejedelmeknek és uraknak, Johansen Friderich Úrnak, Sachsen hercegeinek és választófejedelmeinek az én Kegyes uraimnak, én Fabian von Auerswald eltökéltem, a régi tisztességes és nemes művészetét a lovagi³⁴ birkózásnak, mint ahogy én az uralmuk alatt, hajdan a fényességes és nemesen született hercegeknek és uraknak, uraságainak Ernsnek, Sachsen hercegeinek és választófejedelmeinek, lelkes és keresztény neveltetésűek, mint azok a messze földön híres birkózómesterek, akik még hajdan választófejedelmi kegyükből az udvarukban lehettek és a fiatalságot, mint ahogy a legalázatosabb és alázatos uraimat és választófejedelmi kegyes fiaikat és más hercegeket, asszonyokat és urakat és nemeseket és engem tanítottak, egy ilyen lovagi és nemes művészetre oktattak, összefoglalni és takaros és vidám képekkel³⁵ és szövegekkel nyomtatásra bírni, ami egyben az igaz művészete és módja a birkózásnak és ahogy eddig még sosem került a napvilág elé, amit én a magasra tartott és nagyságos uraimnak és hercegeimnek ajánlok, isteni segítséget kölcsönözve és hasznára lenni sok becsületes és jó embernek, becsületére és örömére, komoly és lovagi dolgokat napvilágra hozni. És alázatos szolgálatom és baráti kérésem, ki legyen magasrangú vagy alacsony, olyfajta munkát, mi ily igyekezettel teli és fáradtságos, majd kié lesz elfogadja-e tőlem önzetlen és alázatos szolgálatomat és barátságomat és velem és gyermekeimmel parancsoljon,

³² Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Kurfürst: választófejedelem

³³ Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Durchlechtig: durchlauchtig, fényvel megtöltő, fényességes, régen nemesi jelző volt

³⁴ Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Ritterschimpf : ritterspiel, nagy eséllyel a lovagok/nemesek által végzett szórakozásra céloz

mivel már én egy életét leélt ember vagyok. Mert én ezernégyszáz-hatvankettőben születtem és eme munkámat Krisztus születése utáni, az Úrnak 1537. évében fejeztem be Witembergben. Jó legény ne bukj el, légy pimasz és birkózz mérlegben³⁶.

1.

Elsőként azt figyeld, hogy az ember fenn vagy lenn közelít meg téged. Ha fenn jön, akkor nem veszélyeztet és szabadon gyakorolhatod a kívánt darabjaidat. Ellenben ha lenn közeledik, akkor legyél résen és figyelj jól.

2.

Az első az, amikor az ember röviddel a kéz előtt elcsavar jobbra és balra. Innen látható, hogy az ellenfél ellenünk hogyan akar cselekedni.

3.

A kastélybirkózás³⁷ második darabja. Itt átesek a bal karommal az ő bal keze felett és felemelem belülről a bal lábánál, a térde felett és belépek a bal combommal az ő jobbja mögé. Ott kell átesnie és lépnie, ilyen gyorsan kell reagálnia. Ez mindkettő oldalról megy.

4.

A darabnak a kéz gyengéje a neve. A jobb kezedet az ő baljára átcsapod, közel az ökölhöz, így le kell hajolnia.

5.

Ha látod, hogy ő hajlik, akkor ragadd meg a bal karoddal a balját, és rántsd meg. Ezután nyújtsd ki a jobb kezéd az álla alatt, és a nyújtás közben a jobb lábaddal az ő bal combja mögé kell ugranod, így biztosan sokkal erősebb vagy.

³⁵Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Gemelde ~ Gemälde: festett kép, rézkarc

³⁶Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Wage: mérleg, itt minden bizonnyal a vállszélességű állásra gondol, ahol a lábak egymás mellett vannak és a súlypont le van eresztve. A test ilyenkor hasonlít egy mérlegre

³⁷Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Schlossringen: kastélybirkózás, nemesi birkózás

6.

Rántás az ember előtt. Ha lecsavartam őt, akkor a jobb kezemmel az ő jobb kezéhez megyek és a bal kezemmel az ő jobb könyökéhez³⁸ és átrántom magam előtt. A rántásban átkapom a bal kezemet a jobb keze alatt, a mellkasa felett és a rántásban a bal combommal az ő jobbja mögé lépek, így emelem őt ezúttal a bal csípővel és így biztosan erősebb vagyok.

7.

Az átfutás a kéz alatt. A támadásnál elkapom az ő bal kezét az én jobbommal és megrántom maga fölé. Fejjel és testtel átfutok a bal karja alatt és belépek a bal combommal a jobb lábához és felemelkedek, így a bal csípőmön³⁹ tudhatom erősen.

8.

Az elcsavarás a kéz felett egy kézzel. Ez csak egy figurája vagy rajza az elcsavarásnak a kéz felett, amiből következő darabok jönnek

9.

A bal kezemet az ő jobb karjára helyezem és a jobb kezemmel elkapom őt.

10.

A kerék⁴⁰ az ember előtt. Itt olyan messze lépek a jobb combommal amennyire csak bírok, a jobb combja fele.

11.

A csapda. Ezután a bal combommal kiugrok, így nevezik a csapdát. Majd kimegyek a mérlegből, ezt nevezik keréknek az ember előtt.

³⁸Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Elnpogen : Ellenbogen : könyök

³⁹Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Hüffe : Hüfte : csípő

⁴⁰Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Radt : Rad : kerék

12.

A kastélybirkózás. Átesek a bal kezemmel az ő bal keze felett és belépek a bal lábammal a jobb sarka mögé és áthúzó az ő jobb térdem felett. Ez elvégezhető balról és jobbról is.

13.

Ez a nyerő lépés. Itt a jobb combommal gyorsan az ő jobbához lépek, ezután tartsd magad az itt bemutatott rajzhoz.

14.

Lépj a bal comboddal a jobb lába mögé és vidd a bal kezéd az álla⁴¹ alá és nyújtsd ki magában. Így megnyered a hátát, így lesz a nyerő lépés jól végrehajtva.

15.

A becsavarásnál a jobb combommal beugrok a bal lábához belülről és veszem a fél csípőt.

16.

Ha előzőleg vettem a fél csípőt⁴² és őt egy kicsit felemeltem, akkor a jobb combommal azonnal kilépek, így a bal kezemmel az ő jobb vállánál leszek, majd teljesen áthúzó.

17.

Az ember előtti kerekecskéhez az ember úgy kerül, hogy az egyik keze felül van és a másik alul, akkor a jobb kezemnek alul kell lennie és a balnak fenn és a bal kezemet ráhelyezem a jobb combjára fenn.

⁴¹Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Kin : Kinn : áll

⁴²Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Hufte : Hüfte : csípő

18.

Ezután a bal lábammal be kell lépnem belülről a jobb lábához és hagyni a bal kezemet lecsúszni a jobb farpofájára és elcsavarni őt a jobb oldalra. Ez az ember előtti kerekecske.

19.

Ha a bal kezemet az ő jobb combjára teszem, így ő a jobb kezét ismét a bal combomra helyezi, így a bal kezemmel az ő jobb kezét ki kell tépnem. Kitépés közben belépek, így az előző darabokhoz érkezem, amik a kerekecskére⁴³ és a kiütésre szolgálnak.

20.

A nyerő lépés az embernél, ott egy kéznek lenn is kell lennie, a másiknak fenn és a jobb kezemnek lenn, így a jobb combommal merészen a lábai közé lépek és a balommal a jobbja mögé.

21.

Ha megtettem a fölényes lépést és a bal combommal a jobbja mögé kerültem, így meghajlik ő és ezután a bal kezemmel a nyakához kerülök, így biztosan az enyém lesz erőtlenül.

22.

Amit én felemelek, azt le is teszem. A darabot a következőképp teszem: az egyik kéznek fenn a másiknak lenn kell lennie, és ha ő magához akar húzni, akkor a jobb lábammal kifelé az ő bal lába mögé lépek és a bal kezemmel felemelem őt belülről a jobb combjánál fogva a magasba és egy kissé kihúzom magam, így biztosan erősebb vagyok.

⁴³Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Redlin : Rädlein : Redel : Rädchen : kicsi kerék, kerekecske. Minden bizonnyal az ellenfél beforgatására céloz.

23.

Benedek darabjai. Itt is az egyik kéznek fenn, a másiknak lenn kell lennie és erősen tolok befele az állammal a nyaka mellett és amikor észreveszem, hogy meghajlik, akkor a bal kezemet a lábai közé viszem és húzom magam fele, fenn előre török az állammal, így az enyém lesz ahogy akarom.

24.

A kettő csípő. Ez a kettő csípő, itt szintén egyik kéz fenn, a másik lenn van, ezután a jobb combommal a jobb lábán át kilépek és veszem a csípőt és áthúzom rajta, ne hagyj elesni, így érkezik a jobb lába az én jobbamhoz. A bal combjával hátrafele fog lépni, így ő is húzhat maga fele kedvére⁴⁴.

25.

A következő figura a következő darabokhoz tartozik.

26.

A könyök csípője. Ha a zekém⁴⁵ elején fogott meg valaki, akkor keményen elkapom a könyökömmel az ökleit és lemegyek mélyre mérlegbe. Majd kitépem az ökleit a könyökömmel és felmegyek követve a jobb kezemmel, kilépek a jobb combommal és veszem a jobb csípőt. Ez nagyon erős.

27.

Ha valaki meg akar ragadni engem, akkor mindkettő kezemmel átfogok a kezein felül és felemelem őt a kezekkel. A jobb combomat odacsapom az ő baljához, így ő korábban fog elesni.

⁴⁴ DEUTSCHES RECHTSWÖRTERBUCH (DRW) – Befällig : genehm : jó, kedvére lenni

⁴⁵Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Wammess : Wams : a törzs egy ruhadarabja, zeke, mellény

28.

Ha valaki megfogta mindkét kezével elől a zekémet, akkor mindkettő könyökömmel a kezei közé kerülök és leviszem magam mérlegbe, így mindkét kezét kitéphetem.

29.

A darabot mindkét könyökkel való betörésnek nevezik. Ha valakinek kitéptem mindkét kezét, akkor mindkettő kezem lenn van, majd elkapom a kezeimmel a lábait és magam fele emelem, a térdeimet széthúzom, így viszem a lábait a térdem fölé.

30.

A szemeteskap⁴⁶⁴⁷⁴⁸. Ha valakinek mindkét keze alul van és erősen magához húz, akkor a jobb kezemmel az álla alá kerülök és eltolom magam elől és eközben a jobb lábammal a balja mögé kerülök a térdhajlathoz, a darab mehet balról és jobbról is.

31.

A bal kezemet a jobbára teszem, így közeledek felé, ebből a következő darabok származnak.

32.

Megfogom a bal kezemmel alul a jobb könyökét és magam felé húzom, így elkezd hajlani, mikor hajlik, hagyom a bal kezemet lecsúszni a jobb öklére. Innen egy nagyon ronda kéz feszítés⁴⁹ történik, ami már majdnem fájdalmas és durva embereknek való és nem kívánatos.

⁴⁶Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Mist : trágya

⁴⁷Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Hack: Hacke : kapa, fejsze

⁴⁸ Misthacke: szemeteskap, vasvilla(trágyázásra használatos eszköz). Ameddig nem találok a „vasvilla” változatra egyértelmű bizonyítékot, addig a szó szerinti fordítást használom.

⁴⁹Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Renken : feszíteni, fordítani, csavarni

33.

Ha valaki a fejével a mellkashoz kerül és nem lehet tőle szabadulni, befúrja maát keményen, akkor az annak jele, hogy ő semmit sem tud vagy nem akar fogást, egyedül csak fel akarja tartóztatni. Ezért figyelni kell, hogy mindkettő kéz fenn legyen a nyaknál a gallérnál és vissza kell ugrani mérlegbe és rántani, így térdre fog esni. Ha zekét hord akkor figyelned kell, hogy mindkettő kezdet a nyakához vigyed és szorosan kulcsold össze, ugorj vissza mérlegbe, így már meg is történt. Ha a fejét a te valamelyik oldaladra viszi, akkor ugyanazzal a kézzel fogd meg a nyakát, ugorj ki ugyanarra az oldalra és rántsd le a földre.

34.

Az átfutás a kéz alatt. Megfogom a bal kezét, felfele meghúzom és átbújok a fejemmel a bal keze alatt. A bal lábammal belépek a lábai közé, így a bal kezem a lábai közé kerül és felegyenesedek, majd felemelem őt a magasba.

35.

A bal kezemmel magam fele rántom az ő bal kezét és a jobb kezemmel a bal könyökhajlata alá kerülök, így biztosan a hátát adja nekem.

36.

Átviszem a jobb kezem a lábai mögé, a bal kezemmel átfogok a nyakán, majd lenyomom és felemelem a magasba a jobb kezemmel.

37.

A jobb kezemmel a jobb hüvelykujjához kell kerülnöm és a bal kezemmel a válla mögé nyúlok. Így viszem őt a kerékbe⁵⁰.

⁵⁰Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Radr : Rad : kerék

38.

Egy törés a kerékre. Ha ő a jobb combjával ugrik, akkor én a balommal a jobbjá mögé ugrok és a bal kezemmel a jobb keze alatt átfogok a mellkasán, így el tudom kapni a jobb kezemmel a jobb combját.

39.

Egy törés a kastélybirkózásra. Ha a jobb kezével felém nyúl, akkor a bal csípőjét veszem. Ez mehet balra vagy jobbra.

40.

Egy másik törés a kastélybirkózásra. Ha ő felém vetődik a jobb kezével a balja felett, akkor a bal kezemmel a nyakához kerülök és a bal combommal beugrok és elveszem a bal csípőt. Ez teljesen szabadon megy.

41.

Törés a rövid csípőre. Ha ő a jobb combjával kívül van és veszi a rövid csípőt, akkor a lába a jobb lábamon kívülre kerül, így a jobb térdemmel beleesek a jobb térdhajlatába és lemgyek mérlegbe, így ő térdre kerül.

42.

Törés a magas csípőre. Amint ő beugrik, a bal kezemet a bal vállához teszem, majd felrántom azt és elkapom a jobb combjánál, így a magasba emelem őt.

43.

Törés a kidobott csípőre. Ha az ellenfél a csípőjével kiugrik, akkor a bal kezemmel a bal vállán keresztül a torkához nyúlok és majd ugyanezzel a kézzel magam elé viszem. Utána a jobb kezemmel kívülről ráfogok a combjára és a bal oldalra emelem. Ezzel sokkal erősebb vagyok mint ő.

44.

Törés az ember előtte rántásra. Ha valaki a bal kezemnél fogva megránt, akkor a bal lábammal a jobbjá mögé lépek ki és a bal könyökömmel kényszerítem elfele, majd a jobb kezemmel a lábai közé nyúlok és emelem⁵¹. A darab mindkettő oldalon elvégezhető.

45.

Törés a horogra, amit kibillentésnek⁵² neveznek. Ha horogban áll, akkor kiütöm a bal combommal a jobb combját, elkapom azt a jobb kezemmel és felemelem. Így erősebb vagyok nála.

46.

Ez a kibillentés törésére egy törés. Amikor az ellenfél ki akar billenteni, akkor azonnal veszem a reteszt⁵³. Ez legalább egy jó segítség ebben a helyzetben.

47.

Egy másik törés a horogra. Befutásnál beütök a bal combommal a bal bokájához és visszarántom a bal kezemet. A darabok nem érnek már sokat.

48.

Egy másik törés a horogra. Mindkettő kézzel a torkához megyek és elviszem magamtól, így engednie kell.

⁵¹Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Erhaschen : Erhauen, erheben : emelni, lökni

⁵²Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Ausschüpfen : Ausschupfen : ausstossen : kilököni, kibillenteni

⁵³Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Riegel : riegeln : retesz, reteszeleni. Itt a képen látható lábmunkára célozhat, ami reteszelő, kirekesztő mozdulatot tesz.

49.

Ha mindkettő kezemmel magam elé viszem, akkor a jobb kezemmel a nyakán maradok és lefele tolom, míg a bal kezemmel ráfogok a farpofák között és jobbra kezdem el húzni, mint azt a kerecske az embernél kell csinálni.

50.

Törés a horog törésére, befutás. Alacsonyan maradok a mérlegben és a jobb kezemmel kicsapom a bal kezét oldara és azonnal úgy csinállok, mintha a horogba akarnék futni, de mégsem mozdulnak a lábaim. Innen tudhatom, hogy tudja-e a horog befutásának a törését. Ha tudja, akkor reagálni fog és a jobbommal a mellkasára fogok és átdobom a jobb térdemen. Ha nem tudja, akkor veszem a horgot és annak darabjait.

51.

Egy törés a horogra és reteszre. Ha befutott hozzám horogba, akkor kinyújtom a bal lábamat, hogy a reteszbe menjen és ott maradjon vagy fusson be horogba, majd a bal combommal jól kilépek hátra, egészen mélyen a mérlegbe és a jobb kezemmel a bal lába felé nyúlok a boka felett. Így már semmilyen támasza nincsen.

52.

A horog reteszének a törése. Ha a horogban állok és a bal combomat előre nyújtom, akkor a reteszbe fog menni. Eközben a balommal jól hátralépek és mélyen lemegyek mérlegbe, így a reteszt megtörtem.

53.

A bal csípő szintén a horog befutására szolgál.

54.

Ez a befördítés kerékbe. Itt a jobb kezemmel a bal karján át kell csavarnom a testére.

55.

A befutó csípő törése. A darab neve a bal kéz retesze, figyelj erre nagyon. Ha befut a másik és venni akarja a csípőt, akkor vedd a bal kezeddél a reteszt a jobb keze alatt és vidd magad a mérlegbe a bal oldalon.

56.

Ha már a horogba érkezett, akkor figyelj és fordítsd a jobb lábadat a lábujjaiddal kifele, így nem tudja venni a rövid csípőt, csak a magasat vagy a csapottat. Vidd a bal kezedet vissza és tartsd erősen az oldaladon, a jobb keze alatt és menj a bal oldalon a mérlegbe. Fogj rá a jobb kezeddél a jobb combjára.

57.

Lépj a bal lábaddal a bal bokájához kívülről és emeld fel a jobb kezeddél a jobb combját, a bal kezeddél borítsd el, így a bal lábával nem tud elmenni és elesik.

58.

A horog befutása. Kiütöm a jobb kezemmel az ő bal karját és a válla fölé érkezem, befutok a jobb combommal a megfelelő lábához és így vagyok neki jól a horogban.

59.

Kastélybirkózás amiből egy kéztörés következik. Ha a bal kezemmel a balján átnyúlok, akkor a kezemmel magasra a lábai közé kell érnem, majd megfeszítem a karját felfele így az eltörik vagy el kell esnie.

60.

Egy lábtörés. Ha kinyújtott lábakkal áll, akkor a jobb lábammal megrúgom a térdkalácsánál⁵⁴. Ha helyesen a mérlegben áll, akkor ez nem működik.

⁵⁴Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Schling : schlingen, schlungen, schlank : lendíteni, vékony, nagy eséllyel itt a térd lendítőpontjára céloz vagy a vékonyabbik részre

61.

A csípő becsavarása a horogban. Ebből jön a hátradobás. Ha valakinek a karjai közé megyek, akkor a jobb kezemet fenn tartom és befordítom a csípőmet, majd befutok a horogba úgy, hogy a bal lábam még mindig felé nézzen. Így megy a hátradobás gyorsan és jól.

62.

Ha fenn tartott kezekkel megy hozzád, akkor vedd kéztörés darabjait. Ha a jobb kezét adja neked, akkor add neki a balodat. Ha a balját adja, akkor add neki a jobbodat. A hüvelykujjad mindig a keze közepén legyen, ahogy azt itt láthatod.

63.

Ebből a darabból egy kéztörés következik. A jobb kezemmel a balján keresztül, a belső oldalról kifele, a bal könyöké mögé megyek. Ha nem ment a kéztörés, akkor nekicsapom a jobb combomat az ő baljához.

64.

A horog hátradobása. Ha én a horogban vagyok, akkor befordítom a bal lábamat az ő irányába. Itt a horognak és a csípőnek szorosán kell lennie, különben feladom magam hátulról, és erősen hátradobom.

65.

Az andráskereszt.⁵⁵ Az andráskereszt a külső horogból jön. Ha nekem ő túl nehéz a horoghoz, akkor a bal kezemmel a jobb combjára fogok és felemelem. Ezután a jobb combommal a bal mögő lépek, így sokkal erősebb vagyok nála.

⁵⁵Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Schragen : keresztezett forma, az andráskereszt régies elnevezése. Modern formában jelenthet bakot(alátámasztásra szolgáló eszköz) is.

66.

Ha kiegyenesített a horogból, akkor a bal kezemmel mindkét keze fölé kerülök és úgy cselekszem mint az andráskeresztnél, a bal csípőmet használom hozzá.

67.

Villa a horogban. A jobb combommal olyan magasra megyek amennyire csak tudok, majd a testemmel balra fordulok, fenn tartva a jobb combomat. Így felülről rá fogok esni.

68.

Ha valaki a nyakamra fog mindkettő kézzel, akkor átfogok nyakat és kezet, felemelkedem és veszem a kanalat.

69.

A rövid csípő. Ha a másik a lábamat horogból kiegyenesíti, akkor a jobb combommal a jobb lábához lépek, kívülre, majd kiegyenesítem a combomat.

70.

A magas csípő. Ha horogban vagyok, de az ellenfél messze van tőlem, akkor mindkettő lábammal felé ugrok, az ugrásból mélyen mérlegbe érkezem, majd hátul felemelkedem és utána erősen áthúzó.

71.

A kicsapódó csípő. Ha horogban vagyok, de az ellenfél olyan messze van, hogy semmiféle más csípőt nem tudok venni, akkor a jobb combommal jól kiugrok a horogból és teljesen kicsapom a csípőmet oldalra, a bal kezemmel ráfogok a bal lábára és addig futok vele körbe, ameddig csak akarok.

72.

Ezután a jobb kezemmel elengedem a fejét és ugyanezzel megfogom a bal lábát alulról, így csinálom belőle zsákdudát.

73.

A darabot a hát hajlításának nevezik. Ha valaki el akar taszítani, hogy ne tudjam venni a csípőt, akkor kilépek a jobb combommal a horogból, annyira amennyire csak tudok és a jobb könyökömmel elkezdem nyomni a háta közepét, hogy elessem előttem. Ez kívánatos.

74.

Ez a külső horog. Ha a fejével a jobb kezem alatt árbújik, akkor hátradobom mint a rendes horognál.

75.

Ez az alsó horog. A jobb kezem a baljára kerül. Ebből következik a hátradobás.

76.

Ha valakit megakadályoznak a hátradobásban, akkor a jobb combommal a balja fele kilépek és az andráskereszt nevű darabot veszem. Emelésből megy mint a hátradobás.

77.

Ez is az alsó horog darabjai közül való, fél csípőnek nevezik.

78.

Íme, itt látható hogyan birkóztak a gödörben⁵⁶ régen. Az, aki a gödörben van a lábaival nem mehet ki a gödörből, míg az ellenfele egy lábon sántíthat. Ebből sok művészet található és élvezetes nézni.

79.

Ez a hátradobás a horogból, hogy a másikat kidobjuk a gödörből. Ez gyorsan megy és vicces.

80.

Ez a térdhajlat⁵⁷ csípője, ami jó a másik gödörből való kidobására. A jobb combommal az ellenfelem jobb térdhajlatához megyek és a jobb oldalamba fordulok.

81.

Ez a gödörből kidobás egyik darabja, szemeteskapának nevezik. A bal lábammal a jobb térdhajlatába megyek és hátrakényszerítem.

82.

Ez a gödörben álló egyik szabad darabja. Ha a horogban állok, akkor a fejemmel átbújok a jobb keze alatt, a jobb kezem a nyakához kerül és a bal kezem a lábai közé. Majd körbefordulok fogva őt jobbra, így a bal combommal a gödörben maradok.

83.

Ez egy gödörbe való technika, egy csípővétel ellentéte. A jobb combomat a magasba viszem az ő irányába, így a bal combommal a gödörben maradok. A mérleg a törése.

⁵⁶Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Grublein : Grube kicsinyítőjelzős változata, gödröcskét vagy kis gödröt jelent

⁵⁷ Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm (1971): Deutsches Wörterbuch – Kniekel : Kniekehle : Kniebeuge : térdhajlat

84.

Ha a szemeteskapát veszi ellenem a bal combjával, akkor a jobb combommal kiütöm a balját befele, ez a szemeteska törése.

85.

Így veszem a kicsapás darabját a jobb lábammal, kiütöm a bal lábát és így ki kell mennie a szemeteskapából oldalra, emitől elesik.

86.

Wittembergben nyomtatva Hans Lufft által, 1539-ben.

4. Végszó

4.1. Végszó

A transzkripcionálás folyamata köszönhetően a jó minőségű reprodukciónak és a digitális változatnak gyorsan és problémák nélkül zajlott. Az íráskép a korabeli szövegek jellegzetességeit mutatja (betűcserék, rövidítések, kiejtés szerinti helyesírás), a helyesírása kiemelkedően jó (mai német helyesíráshoz viszonyítva), a szöveg jól olvasható.

A fordítás már nehezebben ment a sok, kulcsfontosságú, arra a tájra jellemző szavak miatt. Ezeket csak sok utánajárás árán tudtam beazonosítani, némelyiket nem tudom tudományos eszközökkel, hivatkozással alátámasztani (pl. Wage, Riegel), csak birkózóelmélettel magyarázható. Maga a szöveg könnyen érthető, viszont a fogalmazást néhol⁵⁸ bonyolultnak találtam az eddigi fordítási munkáim alapján.

A forrás már feldolgozás/értelmezés alatt áll, de még nincsen rendszerbe foglalva a 85 darab technika. Annyi biztos, hogy szinte mindegyik technikájának köze van a lábkulcshoz, horoghoz. Ez kulcsfontosságú szereppel bír, néha abból vezeti le a csípődobást is.

Érdekes egybeesés a forrás végén szereplő gödörbirkózás, ahol szinte csak horoggal dolgoznak. Lehet, hogy ez a forrás kimondottan a gödörbirkózáshoz való, de az sem elképzelhetetlen, hogy az alap birkózás magját képezi ez a komplex lábmunka. Másik érdekes tény, hogy különböző térdrúgásokat, kéztöréseket említ, holott azok nem voltak kívánatosak és használhatóak. A jövőben ezt a forrást érdemes lenne összehasonlítani az ismeretlen szerzőtől származó 1509 illetve 1510-ből származó forrással⁵⁹. Elképzelhető, hogy tartalmilag nagy hasonlóságot mutatnak és lehet, hogy ki is egészítik egymást.

⁵⁸ von AUERSWALD, Fabian (1539): Ringer Kunst, Bevezető rész, kérvény a választófejedelmekhez.

⁵⁹ ANONYMUS, (1510): MS 1142, Straßburg & ANONYMUS, (1509): MS 1584, Augsburg

5. Felhasznált irodalom

- HILLS, Hans-Peter (1985): Meister Johann Lichtenauers Kunst des Langen Schwertes, PHD, Frankfurt am Main
- WIERSCHIN, Martin (1965): Meister Johann Lichtenauers Kunst des Fechtens, PHD, München
- KOVÁCS, Sándor Pál (1994): Grundbirkózás
- ROBINS, Gay (1997): The Art Of Ancient Egypt. Cambridge, MA: Harvard UP
- MILLER, Stephen G. (2004): Ancient Greek Athletics
- LIANG, Shou-Yu & TAI D. Ngo (1997): Chinese Fast Wrestling for Fighting
The Black Belt, The Maulers of Mongolia, 1969
- WASSMANNSDORF, Karl (1869): Die Ringer-Kunst des Fabian von auerswald, Leipzig
- LIECHTENAUER, Johannes & DÖBRINGER, Hanko (1389): Hausbuch/MS3227a
- LECKÜCHNER, Johannes (1482): Messerfechten
- DEI LIBERI, Fiore (1409): Flos Duellatorum
- von SPEYER, Hans (1492): Fechtbuch
- WURM, Hans (1505): Ringbuch
- HATTA, Tadaaki (1988): The wrestling techniques handbook
- ANONYMUS, (1510): MS 1142, Straßburg
- ANONYMUS, (1509): MS 1584, Augsburg
- von AUERSWALD, Fabian (1539): Ringer Kunst
- PETTER, Nicolas (1674): Worstel-Kunst, Amsterdam
- RINGECK, Sigmund (1440): Johan Liechnawers fechtbuch geschriebem/Mscr. Dresd. C 487
- von DANZIG, Peter (1452): Fechtbuch, Cod. 44 A 8
- VOIGT, Johannes (1824): Beiträge zur Geschichte der Familie von Auerwald aus urkundlichen Quellen, 1824
Weimar, Staatsarchiv, Bestand Sächsisches Ernestinisches Gesamtarchiv
- Allgemeine Deutsche Biographie, Leipzig, 1875

BARNA, Tibor (1989): Birkózás, Budapest

KOVÁCS, Sándor Pál (1965): Népbirkózások szerepe a birkózó sport tömegesítésében,
Kunszentmiklós

WEIBEL THUN, Fritz (1957): Das Schwingen, Basel

FILA (1988): Wrestling Album, Free Style

POLIAKOFF, Michael B. (1996): Encyclopedia of World Sport: From Ancient Times to the
Present